

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Název školy	Gymnázium, Šternberk, Horní nám. 5
Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0218CZ.
Šablona	I/2 Inovace a zkvalitnění výuky směřující k rozvoji čtenářské gramotnosti
Označení materiálu	VY_12_INOVACE_Pap18
Vypracoval(a), Dne	Mgr.Petr Papica,28.1. 2013
Ověřeno (datum)	15.2.2013
Předmět	Český jazyk
Třída	2.A
Téma hodiny	Poetismus
Druh materiálu	Pracovní list
Anotace	Hra na poetismus, práce s vlastními texty, vytváření vlastní strany pro poetistickou knihu.

POETISMUS

ZPŮSOB, JAK NAHLÍŽET NA SVĚT, ABY BYL BÁSNÍ

Byl logickým vyústěním tvorby levicově orientovaných umělců, kteří se snažili o jiný pohled na svět, než jaký měli autoři proletářské poezie.

POETISMUS

- **vzniká okolo levicových spisovatelů Devětsilu**
- **hlavním teoretikem K.Teige**
- **první pokusy v roce 1924**
- **básníci V.Nezval, K.Biebl, J.Seifert**
- **prozaikové, představitelé imaginativní prózy – V.Vančura, K.Konrád**
- **divadelníci J.Honzl, J.Voskovec**

hlavní znaky poetismu :

byl výsostně českým avantgardním směrem, který roku **1923** vystřídal na půdě **Devětsilu** program proletářské poezie.

Poetismus měl blízko k futurismu (optimismus, nadšení pro vědu a techniku, odstranění interpunkce) a konstruktivismu (originální typografická úprava knih), i dadaismu (princip hry).

Velmi ho ovlivnil Apollinaire, tvůrce polytematického Pásma, obrazových básní a asociativní metody řazení básnických obrazů.

Poetismus měl být „uměním žít a užívat“.

Inspiraci našli v **cirkusu** (klauni, kouzelníci, akrobati...)

exotice (cestování, orientální země)

filmu (groteska), triviální literatury a zábavní kultury obecně.

Tíhli k **humoru** a **lyrice**.

K nejznámějším poetistickým sbírkám patří **Abeceda**
Vítězslava **Nezvala**.
Typograficky ji připravil k tisku Karel **Teige**. Zároveň je i
autorem fotografií.

? Přečti si následující básně z této sbírky a vyhledej si i fotografie použité
v prvním vydání této sbírky.

A

nazváno bud prostou chatrčí
Ó palmy přeneste svůj rovník nad Vltavu!
Šnek má svůj prostý dum z něžž růžky
 vystrčí
a člověk neví kam by složil hlavu

oranžový plod lampion mléčné záře
jímž matka po prvé opojí v kolébce syna

B

druhé písmenko dětského slabikáře
a obrázek prsu milenčina

C

září jako měsíc nad vodou
Ubývej zhasni měsíci veliký!
Romance gondoliérů na vždy mrtvy jsou
tož vzhůru kapitáne do Ameriky

K

v optikově skříni viděl jsem
Paprasek letí tam a zase zpět
Zrcadlo Moje podobizna? Býti básníkem
je být jak slunce býti jako led

N

Od hlavy až k patě
mileneč k milé je láskou přitažen
Láska je vratká však
jak spojovací linka hlásky N

O

dráha komety znamená astronomovo
Elipsu nekonečností též zvou
Zas věčnost Po Einsteinovi! Tajemství Ahasverovo
Ó ano každá rovnice má svoji neznámou

?Každý ze třídy si vyberte jedno písmeno z abecedy a a samostatně se pokuste vytvořit báseň na toto vybrané písmeno abecedy.

? Karel Teige tuto básnickou sbírku ilustroval pomocí fotografií písmen vytvořených z lidských těl. Pokus se vytvořit takovou fotografii z těl svých spolužáček (spolužáků) k této své básni. Můžeš ji upravit...

! Jako inspirace ti mohou sloužit básně a fotografie našich studentů.

Ondřej je křížován na vlajce Skotů
obleč se sukně tvá tušila zradu
jeden pruh dopředu a dva vzadu
stydím se jako on před zraky katů

Kříží se cesty do nebe
výstražná je tato značka
dneska mě tolik nezebe
stála jsem před ní jak žačka

A photograph of a woman with long dark hair, wearing a dark grey long-sleeved shirt and dark blue jeans, carrying a young child on her hip. The child is wearing a dark long-sleeved shirt and dark pants. They are standing in front of a bright red wall. A white electrical outlet is visible on the wall. The floor is a light-colored wooden surface. The image is framed by a bright yellow border on the left and right sides.

P

P

Parkoviště plná
před obchodem čeká dítě s matkou
obrovské lízátko má špejli vratkou
tak jako nota rozpůlená

V Harachově
létá lyžař
na chalupě
visí trakař

úhel ostrý
alfa beta
v letadle je
moje teta

kudy letět
až do Ria
chci doletět
Viktoria

na pláži se
válí ženy
mají výstřih
otevřený

Nezvalovo vysvětlení toho, jak napsal svou báseň A

Z velmi volného přirovnání tvaru písmene A se stříškou vzniká první verš.

Asociací chatrče a divošských stanů přeskočí fantazie na rovník a přeje si přenést jeho klima do našich věčně deštivých krajin.

Z rýmu chatrčí – vystrčí se zrodí představa šneka, vykukujícího růžky z domu, který nosí s sebou. A za pomoci rýmu nad Vltavu – hlavu si vybaví obraznost ubohé lidi bez přístřeší.

Vidíme, že báseň se nezrodila z nějakého předběžného plánu, nýbrž během složitého rozvíjení obraznosti omezované i podporované rýmem.

F.Halas byl úplně jiný typ básníka, přesto napsal poetistický text

Vytvořil básně na jednotlivé číslice a nazval sbírku Počítadlo.
Oproti Nezvalovi je orientovaná spíše na dětského čtenáře.

- ? Přečti si básně na jednotlivé číslice a popiš rozdíl mezi Nezvalovým veršem a veršem Halasovým.
- ? Doma se můžeš pokusit o podobné básně na jednotlivé číslice.

1

S číslicemi začínáme
vidíš jak bič jedničku
do psaní se s chutí dáme
a bude to v malíčku.

2

Pluje Kačka bělokřídla
cosi loví v proutí.
Dvojka se v ní celá zhlídla.
Stejně krkem kroutí.

3

Vrká holub vrkú, vrkú,
na kráse si zakládá.
Bříško těla, bříško z krku
tak i trojka vypadá.

5

Hrají, až se všecko třese,
muzikanti zvesela.

Buben, činel, koukněte se,
je jak pětka docela.

7

Už na žerdi vlajka vlaje,
vlní se jen lehýnce.

Sedmičce tak podobná je
jako holka mamince.

8

Navrch kouli, dolů kouli,
už je tady panák.

Osmička tak břicho poulí,
tlustá jako Hanák.

Jaroslav Seifert (1901 – 1986)

Napsal jedinou poetistickou sbírku

Na vlnách TSF

Sbírku typograficky připravil Karel Teige

? Pokus se v těchto básních najít a pojmenovat použité básnické prostředky

Útěcha

Slečno, slečno, vy se mračíte,
že po celý den vám pršelo?
Co by měla říkat tamhle ta malá jepice,
které pršelo po celý život?

Přístav

KOTVA

Na konec ještě krásnou naději,
mrtvá ústřice stoupá ke korábu vzhůru.

KORMIDELNÍK

Procházeti se večer v Marseilli,
na botách ještě bláto Singapuru.

LOĎ

V rahnoví stožáru mezi lucernami
papoušek s opicí myslili, že jsou doma.

NOC

Voják a dívka v kavárně zůstali sami,
láhev vrhala stín císaře Napoleona.

LODNÍ ŠROUB

Když všichni již odešli tancovat,
z hlubiny vypluly na povrch lekníny.

JEŘÁBY

A groteskní žirafy šly v dlouhých řadách spát
palmami neznámé pevniny.

Použitá literatura:

- NEZVAL, Vítězslav. *Abeceda: taneční komposice Milči Majerové*. Praha: Torst, 1993, 57 s. ISBN 80-856-3912-2.
- HALAS, František. *Počítadlo*. Vyd. 2., Ve vydavatelství Nibiru 1. Ilustrace Ota Janeček. Praha: Nibiru, 2004, [22] s. ISBN 80-902-7266-5.
- SEIFERT, Jaroslav. *Na vlnách TSF: poesie*. V češtině 4. reprod. vyd., v angličtině 3., v dvojjazyčné podobě 1. vyd. Překlad Dana Loewy. Praha: Akropolis, 2004, 135 s. ISBN 80-730-4055-7.